Масса а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областен комитета а Нохч-ГІалгІай АССР-а оргкомитета а орган

КІиранди
25
Август.
1957 шу
№ 17 (2132)
Мах 20 кеп.

Профсоюзаш... „яц паччахьалкхен организаци, из яц ше яхар низагІа дайта организаци, из я чуозара, Іомавара организаци, из я школа, из я боахамага хьажара школа, из я боахама доалдара школа, коммунизман школа.“

(В. И. Ленин)

Профессиональни союзий Ерригсоюзий Центральни Советага

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитето вай мехкарча профсоюзий шовздткъеитта шу дазарца дувзаденна дІайха моаршал хоатт СССР профессиональни союзашка, берригача болхлошка, инженерашка, техникашка, гІулаккхерча нахага, Іилман, культуран, искусстван болхлошка.

Россерча болхлой классо 1905—1907 шерашкарча революционни тІема цІерашта юкъе хьаьча вай профсоюзаша советски союза Коммунистически партес кулгал а деш, тІемашха сийлен никъ баьб. Укх шовзткъеитт шера хІара дийнахь ше лоаттабеча берригача къовсамца цар хьахьекхар болхлой классан хьашташ шоаш ма-дарра цар лорадеш хилар, масса хана, масса долчунца тешамера чІоагІало шоаш хилар.

Къахьегамхой хьежаш, дезаш, тІа кхача хьашт мел дар дувцаш, вай мехка царизми буржуазни — помешикий лоаттами дІабаккхарна тІехьа лоаттабеча къизача къовсама шерашка нах вІашагІтоха дика организатораш йолаш, шоаш лоаллоттаберашта духьал Россерча къахьегамхоша лоаттабеча классови тІема, 1917-ча шера Октябра бетта дерригдунен — исторически котало йоккхаш дика дакъа лоацаш хилар профсоюзаш.

Кхы чІоагІах лоархІаме хинна дІаэйттар профсоюзаш, сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъ яьнначул тІехьах. Советски Іаьдал-латташ укх 40 шера, шийна чухь 47 миллион болхлой и гІулакхера нахи болаш йола, къахьегамхой эггир айоккхах йола организаци а хинна дІаэйттар профсоюзаш. Коммунистически партес кулгал а деш, вай халкъа вахара производственни а общественни а масса оагІонашца дика Іадкъаш бола чІоагІа низ а хинна латт профсоюзаш. ЧІоагІах, чІоагІах лоархІаме хулаш латт цар гІулакх паччахьалкхен, боахаман, культуран вахара чухь. Профсоюзаш керте а латташ лелаеш йола социалистически яхь социализм хьалъяра, коммунистически нах кхетабара а уж вІаштІехьа бахара а, цар творчески инициатива дегІаяра, вай мехка коммунистически общество хьалъярна лоаттабеча активни къовсама кертера метод а хинна дІаэттай. Советски профсоюзаш, Ленина яххача бесса, боахамга хьажара а цунна доалдара а йола йизза школа я, вай мехкарча миллионаш болча къахьегамхошта йола коммунизман школа я.

Партес а советски халкъо а социализм хьалъяь яккхара а коммунизм хьалкъе йолаялара а дола исторически декхар кхоачаш деш латтача хана, цхьан сага сих продукци хьаярна хьалха латтача капиталистически мехкашта тІехьа кхе а хьалха довла а къовсам лоаттабеча хана, профессиональни союзий гІулакх лаьрхІа варгвоацаш лакхлу вай ерригача советски обществон чухь.

Профсоюзий кертера декхар да къахьегамхой творчески инициативаи активностьи лакхъяр, боахаман гІишлонаш хьалъеча, производстван планаш увттаеча а, уж тоаеча а, къахьегам а, цунах доагІа алпи а вІаштІехьа доккхача денна цар лоаца дакъа кхы а чІоагІаха лакхдар; промышленносте гІишлонаш еча, транспорте, юрта боахаме хьегача къих боала пайда цахаддаш дегІабаолабарна лоаттабеча къовсаманна масса оагІорахь новкъостал де. Профсоюзаш декхарийла я диках йола опыт шерра дІайоаржае боккха теркам тІабахийта, тІехь юсача предприятешта, еш латтача гІишлонашта, цехашта, участкашта, къаьст-къаьстача болхлошта новкъостал де.

Партеси правительствоси промышленноста а гІишлонаш хьалъяра а долча керда оттадаьча кулгалдаро кхы а йоккхах торонаш хьайиллай профсоюзашта къахьегамхой производствага хьажа чуозарна, цо болхлой классан политически а производственни а активность кхы а лакъеш хьоаъю. Ма-хулла чехках кердача новкъа яха еза профсоюзаш, моттигерча организацей оперативни кулгал дара холо республике, крае, области кхачийта еза, моттигерча профорганий а хьалхарча профсоюзни организацей а активность лакхъе еза, ше тІехьа тІайоагІача ханара профсоюзни болх лакхбе, профсоюзай члений самодеятельность ма-могга дегІайоалае еза.

Профсоюзни организацеш декхарийла я къахьегамхой вахара а эшача хІамай дукхах йоакхо е, цхьайолча боахаман организацеша йохаеш хилча болхлой а гІулакхерча наьха а хьашташ бокъонаш лорае, къахьегамах дола советски законодательство дизза лорадара, коллективни договораш, нах чубаха а культурни-вахара а гІишлонаш хьалъяр планаш кхоачашъяра тІехьа кІаьд ца луш латта еза уж. Къахьегамхой салоІам диках вІаштІехьа баккхара дукхах уйла е еза, профсоюзий культуран учрежденей болха чулоацам диках тоабе беза, цу болхой а ахархой а уж мехка даьй, шоай предприятен хьалах, кхетамерча дисциплинах, къахьегам коммунистически уйланца кхетош, социалистически доалахь долча хІамаех уж бехктокхаме хиларах дІа а кхетабеш.

Советски профсоюзаша доккха гІулакхаш ду дерригача мехкий болхлой классан цхьоагІо дегІайоалаярна а чІоагІъярна а, дерригдунен профсоюзий федерацен балха юкъе. Пролетарски интернационализман уйланца кхийна йола, советски профсоюзаш массаз а хиннай дерригача дунен тІа машар чІоагІбарна тІехьа къувсачар хьалхарча мугІарашца. Уж тІехьа тІа йоагІача хана а машар бахьан лоаттабеча къовсаман, дерригача мехкий къахьегамхой барт а цхьоагІо а чІоагІдара авангарде латта декхарийла я. Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитет чІоагІа тешаш я, советски профсоюзаша шоашта хьалхашка латта декхараш, ССКП XX-ча съезда соцамаш кхоачашдерг хиларах, ялхлагІча пхешера план кхоачаш ярна лелаю социалистически яхь шеръерг хиларах, вай социалистически даьхе кхы а чІоагІах, советски халкъа вахар кхы дІаьхегІ, культурни лакхах хург мел дар дерг хиларах.

ССКП ЦК-на чІоагІа лов вай мехка коммунизм хьалъяра докхий декхараш кхоачаш дарна миллионаш бола къахьегамхой оарцагІ баха толамах дахар.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕН ЦЕТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

ССКП Центральни Комитетага

Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совета СССР-а профсоюзий шовзткъеи итт шу далар дездара лаьрхІача Пленумо профсоюза чубоагІача дуккха миллионаш хулча болхлойи гІулакхебарийи цІерах Советски Союза Коммунистически Партен ленински Центральни Комитетага дІайха, дега чура моаршал лу.

Профсоюзий а вай мехка берригача къахьегамхой а дог гІоздаьккхар СССР-а профессиональни союзий 50 шу даларах ССКП Центральни Комитета дейтача моаршало.

Партен дешо, цо оттадаьча декхараша Советски союза болхлой, интеллигенцен, гІулакхебарий коммунизм хьалъярна лоаттабеча къовсама керда толамаш даха дог ураоттаду.

Советски профсоюзаш хьа а хиннай, дегІа а ихай большевистски партес кулгал а деш, массаза котдувлаш долча марксизман-ленинизман Іилмана байракх хьал а лаьца. Партен тешшаме чІоагІале йолаш, советски профсоюзаш шоаш хьахиннача хьалхарча деношка денз самодержави, помешикий а капиталистий а Іаьдал дІадаккхара а, хІаьта болхлойи ахархойи Іаьдал оттадара а лоаттбеча революционни къовсамаца дакъа лоацаш хиннай.

Сийлахь-Йоккха Октябрьски социалистически революци коттъяьнначул тІехьагІа профсоюзех хиннай керда вахар хьалдерий, кулгалдара школа, коммунизман школа. В. И. Ленина хьахьийкхача наькъа тІа гІолла хьайоагІаш, профсоюзаша болхлой, гІулакхебараш оарцагІа боах шоаш кхо ца беча къахьегама, вІашагІъехк социалистически яхь, къахьегамхой вахара эшамий йоакхо ю, хІаьта цар культурни-технически хьал лакхдоах.

Профессиональни союзаша, дерригача советски халкъо санна, дог айденна тІаийцар коммунистически гІишлонаш хьалъярна йоккха программа оттаяь ССКП XX съезда исторически соцамаш.

Советски нах чІоагІа гІадбигаьб съезд хинначул тІехьагІа даьхача толамаша, вай мехка промышленностен а юрта боахама а производство лакхъяларо, къахьегмхой вахара хьал тоадаларо.

Вай мехка чаккхъяьннача промышленностени гІишлонаш хьалъяреи управленени эргаяккхаро хьадийлар кхы а дІахо мехка къахьегама низаш дегІадара а, халкъан хьал-торо тоаялара а шера наькъаш.

Профессиональни союзаша хьал лаьцай Коммунистически партен хьакъале йола ленински политика, цун еррига а мероприятеш. Профсоюзаша дерригача советски халкъаца цхьана, цхьа барт болаш, тІаийцар партена, а халкъа а духьал яьннача, парти Ленина наькъа тІера яккха гІертача, партес гучаяьккхача Маленкова, Кагановича, Молотова антипартийни группах бола ССКП ЦК июньски Пленума соцам.

Профсоюзаша эгІазленца вий кхайкайир фракционни группана, хІаьта вай мохк коммунистически гІишлонаш хьалъяра наькътІа гІолла нийсса дІакхувлача ленински Центральни Комитета гонахьа кхы а чІоагІагІ кхотаелар.

Партен XX съездо белгалдаьккхар профсоюзий болх тоабе безаш хилар, боахам а культура а хьалъяра цар дакъа лацар лакхадаккха дезаш хилар. Партен Центральни Комитето чІоагІа гІо ду профсоюзашта, цар массехк тайпара болча балха. Партес профессиональни союзий йоакхо яр Советски обществан вахара дакъа лацар лакхадаккхара кІийле я.

ВЦСПС-а Пленумо чІоагІо лу ССКП Центральни Комитета, професиональни союзаша партен XX с.езда соцамаш боккъонца кхоачашдарна, ялхлагІча пятилеткан план кхоачаш а тІехкхоачаш я ярна лоаттабеча къовсама беррига низ тІабохийтарг хиларах.

Цар кхы а шерагІа йоаржаергъя социалистически яхь, къахьегамхой производстван кулгалдара дукхагІа чулоацаргба, хІаьта коммунизм хьалъярна керда коталонаш яхара керттера долча а — балха овсарал лакхаяккхарна — ма-могга къахьегаргда.

Коммунистически партес яххача бесса, профсоюзаша чІоагІъергъя болхлойи гІулакхебарийи вахара а культуран а эшашдарий йоакхо, цар къахьегама а вахара а хьалаш тоаде гІертаргъя, къовсаме духьала латтаргъя советски наьха терко ца ечарна.

Болхлойи гІулакхебарийи культурно-технически хьал кхы а дІахо лакхадаккхара профсоюзаша шоай къахьегам эйбергба, кхы а чІоагІагІ езача коммунистически партена-советски халкъа коталоний баьччана — гонахьа адамаш кхотадергда.

Пролетарски интернационализман байракхаца советски профсоюзаша кхы а дІахо мамогга дегІа а кхувларгба, чІоагІ а бергба дунен масса а мехкий профсоюзашцара вежарий бувзамаш, беррига низ-хьинар тІабохийтаргба масса мехкий къахьегамхой цхьа барт хилийтарна, дерригача дунен тІа машар оттабарна.

Советски профсоюзаш хиннай, я, хург а я коммунистически партен политика тешшаме дІакхухьаш, вай мехка коммунизм хьалъяра йохалургйоаца чІоагІале йолаш.

Моаршал хилда вай сийленна Советски Союза Коммунистически партена — советски халкъа кулгал деча а хьалхакхувлача а низа!

Моаршал хилда ССКП ленински Центральни Комитета — коммунизм хьалъяра къовсам латтабеча штаба!

Марша доагІалда шо тха деза хьаьший

Август бетта 20-ча дийнахь Шолжа-гІалий тІа кхаьчар Индонезера студентий футбольни команда. Дукха кагий нах бахабар Шолжа-гІалий тІара Индонезерча безача хьаьшашта духьал. Безаме дар цар вІашагІкхетар.

СУРТА ТІА: Индонезера футболисташи царна воклазе духьал баха Шолжа-гІалий тІара кагий нахи вІашагІкхетар.

В. Елизарова сурт.

Шура кийчъяра а йохкара йола паччахьалкхен план кхоачашъяьй

Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизара коммунистически парте хьалхашка оттадаь — цхьан сага сих животноводстван продукташ яхарна укх парггарча шерашка США-на тІехьа кхе деза яха-декхар кердача толамашца кхоачаш а деш, накъа баха, Шелковски районерча юрта боахаман къахьегамхоша 15 августе шура кийчъяра а йохкара йола паччахьалкхен план 101 процент кхоачаш йир.

Социалистически яхье къаьстта белгал баьлар «Путь к коммунизму» яхача юрта боахаман артела колхозникаш. Шура дІаялара йола план кхозза дукхах кхоачаш йир цар. Планах белгал яьчул шозза дукхах шура дІаелар Ленина цІерах йолча а «Терек» яхача а колхозаша.

Планал тІех шура дІаялар дІахо хьош латт. Хьайбаш леладерашеи кхашка балхаш дерашеи чІоагІо яьй Сийлахь-боккхача октябран деза ди тІаотташ планал совх 8.000 центнерал кІезгах йоацаш шура дІаяла.

СИНЯТКИН И.
Шелковски ССКП райкома секретарь.

САМАРСКИЙ Г.
райисполкома председатель.

Советски Союзе гІолла

Наха чуІе цІенош хьалду

Белорусски ССР. Минска арахьа, Люксембург Розайи Либкнехт Карлеи улицаш кхоачалуча, ши шу хьалхах хьалъе йолаяьй нах чубахача цІеной керда квартал. Болхлошкеи гІулаккерча нахагеи хІанзехь а дІакхаьчад 7,5 эзар квадратни метр лоархІам бола нах чубаха цІенош.

Укх шера гІишлонаш хьалъяр кхы а чІоагІах лакхделар: хьалдеш латт дукха квартираш йола, ваннаши душевайши йола, типах ду итт цІа. ГІишлонаш ераша чІоагІао яьй ханал хьалхах сентябрь бетта кхо цІаи, хІаьта иълагІча квартале кхы диъ цІаи йисте даккха.

Сурта тІа: хьалха латтача комплексни бригадан членаш болх беш боахк. Хьалхашкарча плана тІа каменщик В. И. Ласковец ва.

П. Новаторова фото.
ТАСС-ан фотохроника.

Гудермески совхозе

Гудермески совхоза къахьегамхой теркам болаш хьожаш бар гидуарглаш кхаьчайий. Цу мах болаш йолча культуран эзараш гектараш дІа йийний укхаза. Тракторни а кхашка белхаш деча а бригадий болхлоша чІоагІа белхаш дир уж оасарах хьалйизар, бІайхача михо йокъаяр кхераш.

Совхоза кхолагІча отделенен комбайнер нов. Бикусов эггара хьалхах гидуарглаш чуэца волавелар. Цо агрегат дика кийчъйир халагІа йолча меттиге болх бе, лаьттан рельефга дика хьожаш, цхьаккха буртиг Іабежа боа ца беш, хьувкъам чуэца гІерт, из. Нов. Бикусов ший болх дика вІаштІехь баьккха машина сецаь латтийтац, хІара денна белха нормаш дукхах кхоачаш ю.

Совхоза цхьолагІча а шолагІча отделений болхлой хьувкъам чуэца болабеннаб. 600 совх гектар чуийцай.

Трактор „ДТ-54 М“

Харьков. (ТАСС). Орджоникидзе цІерах йолча тракторни завода эксприментальни цеха каллективо «ДТ-54 М» яха тракторий парти йир. ХІанз арахецаш йолча «ДТ-54» яхача машинал цаІ-ах низ чІоагІах болаш я керда машин, хьалхарча трактора конструкцега дода аьшк мара а додац кердача машинага.

«ДТ-54» яхача серийни арахецаш йолча тракторал 30—50 процент къахьегама пайда дукхах лу керда ара яьннача тракторо.

Ерригача союзан юрта боахамаш махенизацен института опытни станцен аренашка толам а болаш чакх даьлар «ДТ-54 М» га хьажар.

Омски областе ялат чу эцаш цу трактора эксплуатационни дикалга хьожаш ба.

Укх квартале уж тайпа 50 машин ара хецарг я заводо.

Донски магистральни канал дІадоладалийталехь

Ростов-на-Дону (ТАСС). Донски магистральни канал, партен XX-ча съезда соцамаша оттадаьча тайпара, укх пятилетках эксплуатаце дІаденна хила деза. Из хьадеча канал доладолийта ха эттай. Укх гарггарча хана екъа ядача Приманычески Сальскии аренашта адамий кулгаша хьадаьча хи чура хий хургда. Цимлянски форда чура цу хиво 120 километр гаьна аренашка хий хьоргда. Цу хин ший новкъа Іалаьмате йоккхий Іаламан дукха духьаленаш эшае езаргъя. Царха хьалхара яр Дон-Сальский лакхале я. Каналдераша аттагІа а дарегІа а бола никъ лехар,— 80 метр сомал долча лаьтта кІал гІолла, бетонаца къайлача чона тюбингашца чакхдаьккхар цар канала тоатол. Лаьттанцара болх дукха а кІезгахбе а, дуккха хІама кходе а тарделар из бахьан долаш.

Канал дераша чІагІе яьй Октябра 40 шу дузаш Донски магистральни канал йисте даккха. Из доладелча Дона арений юрта боахаман къахьегамхой дуга, огороди культураш дІаюв кхаш, камсий а сомий а бешамаш шеръе йиш хургъя.

Сиха лела кир кхухьа автомашен

Миасс (Челябински область). (ТАСС). Заводерча конструктораша оттаяьча кердача конструкцен кир кхухьача автомашена опытни куцаш кийчдаьд Уралерча автомобильни заводе. Из сиха леларгйолаш машен я. Цун хьалашкара а тІехьашкара а тІаьш машен лелаеш хургда, мотора низ 98 говра бар миссел хургба, 3,5 тонн мухь хьоргба цо. Автомобила тІех йола сихал цхьан сахьата 75 километр я.

Августа бетта хьалхарча деношка доладелар кердача маркан грузовика заводе цу тохкамаш де.

Железнодорожный толамаш

Керда ялат тІа доттара август бетта йоагІа план хьалхах кхоачаш йир Шолжа-гІали тІарча наькъа отделенен, Аргун яхача станцен коллективо. Ялат тІа эцача пунктан коллективаца барт-цогІо а йолаш железнодоржникаша лорхІам болаш сихдир укх шера ялат доттара балхаш механизировать дарца.

Укхаза уж балхаш дара транспортерашца, ялат шоаш хьалтеларашца, вагонаш тІа увзача лебедкашца. Лела еза составаш яьсса ца латтитар дІадакхарна доккха новкъостал дир цар.

Башкирски АССР. Мастер волча А. Н. Гафарова бурув детта бригада «Туймазабурнефть» яхача треста хьалха латтарех цаІ я. Из хІанзалехь а йиългІча скважина бурув тохаш я. Шу йисте даллалца кхы йиъ скважина бурув тоха чІоагІо яьй бригадас. Скважинай юкъара кІоаргал 13000 метр хургъя.

Сутра тІехь: А. Мастер А. Гафаров (аьрдехьар вар), цук бригадан болхло Р. Насыров оста гулдеш боахк.

Л. Якубова фото. ТАСС-ан фотохроника

СССР-а Лакхерча Совета Президиуме

Лаьттан хІара бІаь-бІаь гектара тІара йоахаш йола хьайбай продукташ лакхъярах а. 1956-ча шереи 1957-ча шера хьалхарча ах шереи паччахьалкхенна уж дІаялар дегІадоаладарах а СССР-а Лакхарча Совета Президиумо орденаши медалаши хьожаяьй. Колининградски областерча дуккхача колхозникашта, МТС-и совхозийи болхлошта, юрта боахаман специалисташта, партийни, советски, юрта боахаман органашка болх бераншта. Берригаш а орденаши медалаши хьожаяьраш 925 саг ва. Царех 63 сага Ленина орден, 122 сага къахьегама цІеча Байракха орден.

РСФСР-а Лакхерча Совета законаш увттадарна предложенеш еча Комиссе

Общественна духьаларча наха даьр дуача элементашцара къовсам сих банза баргбоацаш хилар дуккхача гражданашта ловш а общественни организацеша цунах предложенеш телар а бахьан долаш РСФСР-а Лакхерча Совета законаш увттадарна предложенеш еча Комиссес «Общественни духьаларча, наха даьр дуача элементашцара къовсам чIоагIбарах» долча закона проект а оттаю, РСФСР-а Лакхерча Совета аргIанна хулача сессе цунга хьажарна из юкъе яхьа соцам баьб. Нахага шоашта хетар алийта лохехьа кепа тохаш я из Закона проект.

РСФСР-а Лакхерча Совета законаш увттадарна предложенеш еча Комиссен проект.

Общественна духьаларча, наха даьр дуача элементашцара къовсам чIоагIбарах дола закон

Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци котъяларах вай мехкарча къахьегамхоша Коммунистически партес кулгал а деш хьалъяьй цхьабараша шоллагIачар хьийга къа дуаш хинна социальни лард йохаяь йола, саг саго воацавар дIадаьккха йола керда социалистически общество. Вай мехка дац капиталистически мехкашка къахьегамхошта етташ йола шод хинна дIаэтта бе болх ца хилар, къел, моцал. Ца хаддаш халкъа социалистически боахам дегIабаро хIара гражданина цун говзалга хьежжа болх хилар, цу хьийгача къих дукхалга а дикалга хьежжа мах балар Iалашду.

СССР-е хIара гражданина дийша хила йиш я, ший безамга а кхетамга хьежжа говзал Iомае йиш я. Миллионаш бола кагийнах а мехкарий а лакхерча, юкъерча дешара заведенешка, фабричнк - заводской дешара школашка, ремесленни училищашка дешаш ба, мехка чухь шерлуш латт политехнически дешар, хьальеш латт дуккха школаш - интернаташ.

Советски паччахьалкхено хIара денна йоакхо ю гражданий къахьегама хьал а вахар хьал-торо а тоадарна. Ца хаддаш лакхлуш латт болхлойи гIулакхера барийи реальни алпи, колхозникашта тIабоагIа пайда, тоалуш латт болх булургбоацача а къабенна кIалбисаьча а гражданий хьал.

Советски пачхахьалкхен низ кхоачаш хилар а наьха хьалтаро тоаялар а дух дувла кертера хьаст — къахьегам ба. Советски Союзе масса болча гражданий къахьега йизза бокъонаш я. Из бокъо яларах тарра, СССР-а конституце, хIара къахьега могарг мел дола гражданин къахьега декхарийла а ва, къахьегам «къа ца хьегачо, хIама а даац» яхача принципах, сийлен гIулакх а лоархI.

Советски гражданаша, маIача наха а кхалнаха а, доггIоза къахьег заводашка, фабрикашка, шахташка, транспорте, гIишлонаш еча, колхозашка, совхозашка, МТС-ка, учрежденешка, е цIагIа общественнипайдане балхаш ду. Социалистически лоаттама хьалашка хьалкхийнаб керда нах, дика а кхетам бола а коммунизм хьалъераш — из да эггира тIех вайна карах даьннар.

Цхьабакъда, вай къахьегам безаш болча советски дезала юкъе кхы а болаш ба общесвон духьалара, наха даьр дуаш бахараш. Уж тайпа нах моттийтарна балха а увтташ, ма-дарра аьлча къа ца хьегаш доахача пайдаех а бах, къахьегамхой рузкъах бIаьхий а хул, е шоаш къахьега лургдолаш боллашехь а, е обществе а, е цIагIа а цхьаккха пайдана болх а ца беш, хуллал леладу, сагIа дех, дукхах долча хьалехь зуламаш — лежкъораш леладу.

ЦIиймерг санна ваха йиш хилара лард дIаяьккхача, советски обществе хила йиш яц наха даьр дуараш а къа ца хьегараш а. Обществон духьал, наха даьр дуаш общественнипайдане къа ца хьегаш бахача наха, йоах ерригача советски обществос, обществон а пачча-хьалкхен а Iодкъам бола хаьцда дола лоархIамаш, оттаде деза.

Советски паччахьалкхе вIашагIъеллача сийлахь-воккхача В. И. Ленина наха даьр дуача цу элементех социализманна кхераме моастагIий лийрхIаб. Цо яьхад цу элементашцара къовсам кхетабарца а общественни Iодкъамца а лелабаь ца Iеш, пачхахьалкхен низаца царга аьннар дайташ лелабе беза.

Наха даьр дуаш бахачар вахара куц социализман принципашца тарлуш доацалга кхета а деш, обществон духьаларча, наха даьр дуача элементашцара къовсам сих банза баргбоацаш хилар дуккхача гражданашта ловш а общественни организацеша цунах предложенеш телар а бахьан долаш, общесвон Iодкъам царна лоаттабе а, пачхахьалкхен низаца царга аьннар дайта а лерхIаш, Российски Советски Федеративни Социалистически Республикан лакхерча Совето соцам бу:

1. Статья. Обществон духьал, наха даьр дуаш бахача, хана чу нийсбеннача, къахьегалуш болча, обществении-пайдане балха зуламане тIера бувлача гражданашта, къа ца хьегаш пайдаш доахаш бахарашта шин шерагара пхе шерага кхаччалца ше вахачара ссылке, кхычахьа дIавахийта, дIавахийтача къа хьега а оттавеш, общественни Iодкъамца бехтокхаме озаш общественни приговораца ха тохийла.

Ссылке вахийта оттадеш дола приговор оттаду городашкеи городашта тара йолча нах бахача моттигашкеи йолча улицан комитета е цIеной управленен общественни порядок лораеш йолча комиссен гражданий юкъарча собранес, хIаьта юрташка — къахьегамхой депутатий юрта совето.

Вахачара дIавохийта юкъарча собране общественни приговор оттадеш городашкеи города тара йолча моттигашкеи — йоагIаш йолча улицан комитета, цIеной управленен, е къасттача цIен чубоагIа дукхагIа бола кхийна гражданаш, 100-нел кIезгагIа боацаш тIа хила беза, хIаьта юрташка дукхах бола юртара кхийна нах. Общественни приговор тIаэц собране дукхах бараша гуча еча голосованеца.

Гражданий собранес, уж харцахьара гIулакхаш леладаьча сагага хьежжа, из дог цIена дехке ваьлча, цо ше леладаьр дIадоккхаш, тоалургва аьнна дош делча, цунна тоавала ха а енна, къахетам бе йиш я.

2-гIа статья. Гражданий юкъарча собране ссылке вахийта аьнна оттадаь общественни приговор, кхо ди далалехь цунах бакъдар а нийсхо тахка дезача районни исполнительни комитетага е къахьегам депутатий городской Советага чIоагIде дохьийт.

Ссылке вахийтарах дола общественни приговор низ болаш хул из чIоагIдаь даьлча, ца гоадеш кхоачашде а деза.

Ше дIавахийтача моттигера ведача, уголовни бехтокхаме озаве веза лелаш долча законашка хьежжа.

3 статья. Укх Закона хьалхарча статьян тIа дувца общеcтван Iодкъама бехкаш де йиш яц СССР-еи РСФСР-еи уголовни законашца, дар даьча зуламанех доагIа къизах дола таIазараш де дезача наха.

Наха даьр дуача наха даь уголовни-таIазараш де деза зуламанаш хилча, прокуратурани милицени органаш декхарийла я ма-барра зулмай тоахкам а баь, уж деррига зуламаш наха даьр дуаш бахачар вахара хьаст хила хьахьокха.

4. Статья. Хуллал леладеш е сагIа дехаш лела кхийна гражданаш, дIабахийтача моттиге къахьегайтарг долаш шин шерагара пхе шерага кхаччалца халкъа суда приговорах ха теха ссылке бахийта беза.

5 Статья. Инвалидий цIеношка бахийтарах зуламане лежкъаш тIера а бувлаш, сагIа дехаш е хуллал леладеш бола къахьегалуш боаца е цхьа хаьдда дола къа мара ца хьега лу нах къахьегамхой депутатий моттигерча Советаша соцам а беш, хиланза яргйоацача порядках дIакъувлаш долча инвалидий цIеношка бахийта беза.

Къахьегалуш боацача гражданаша сагIа дехалга а хуллал леаделга а соцаде а, дIадаккха а, уж инвалидий цIеношка бохийталга а йола мероприятеш вIашагIтохари чакхяхари тIадуллалда РСФСР-а министрий Совета.

План кхоачаш хIана яц

Масехк шу да Шолжа-ГIалитIарча столярни изделеш еча заводо балха план кхоачаш ца ю. Арахецача продукце маьхашдеза а продукци дика а йоацаш да. 1957 шера хьалхарча кварталах даь белхаш лаьрхIача 13 бIаь тума зе хиннадар завода. Кхоачаш яьяц 1957-ча хьалхарча ах шера план а.

Заводо кхоачашъяц шоай мехка цIабаьхкача нохчаштеи гIалгIаштеи цIенош хьалдарна чIоагIа эшаш дола кораши наIараши арахецара план. Завода керттера болх кораши наIараши хьадар ба.

Цхьа станок йохарагI пхе дийнахь (11, 12, 13, 14, 15 августа) болх ца беш лаьттар завод.

Завода болх тIехьабисарна бехке ба инженер Кузнецов а, плановик Сушко а кхы бола кулгалхой а. Цар ца эша каьхаташ яздари бюрократизмец а лелаеш, болхлошца дага а болаш, болх тоалургбола оагIу малагI я а хьожаш, керда тIавенача директора Атуевна новкъостал деш болх дIахьоре, планаш кхоачаш а ергъяр, болхлой хьалаш тоа а лургдар.

Завода белхаш тоадарна новкъарло ю административноуправленчески аппарато совлен нах лелабаро а каст-каста болхлой хувцаро а.

Дукха ба заводе контролераш, лаборанташ, сменни мастераш, ужжамо кхыбараш. Цхьабола болхлой ца хиларагI завода болх кIал а бусаргбац, хIаьта административно-управленчески аппарат кIезигагIяро хьаеча изделий маьхаш лох а дергда, пачхахьалкхенна зенаш а хулийтаргдац.

РОГОЖИН,
профсоюза завкома член.

Доакъар Iалашду

Грозненски районерча ЧIанти-юрта доакъар кийчдеш болча болхлошта юкъе звеневой вола воккха саг Ибалаев Гада, ше воккха ва аьнна ца Iеш, ший звенаца дика болх беш ва. Цар цхьан дийнахь кхоачашъе оттаяь норма 80 центнер яр. ХIаьта цар хIара денна 170—180 процент кхоачашъю. 9-ча августа Ибалаев Гаде звенос кхоачашъе шошта тIа ийца доакъар 80 центнер мара норма йоацача метте 221 центнер доакъар кийчдир. Цу дийнахь Iалауддинов Салавде звенос 254 центнерага кхаччалца кхоачашйир белха норма.

А ДАДУЕВ.

Хьехархой, курсаш йисте а яьха, хьеха кийчбаннаб

ССКП XX съездо вай халкъанна а паччахьалкхенна а хьалхашка оттадаь сийлахьдоккхий исторически декхараш кхоачашдеш, Коммунистически партеси Советски правительствоси соцам бир нохчий а гIалгIай а, къилбаседа Кавказерча кхы цхьацца долча къамий санна автономи юхаоттайойла, аьнна. Из соцам баьча пхе-ялх бетта Iалаьмате дукха къа хьийгад вай республиканна кулгал деча органаша.

Казахстанереи Киргизереи шоай мехка цIабаьхкача нохчаштеи гIалгIаштеи, цар вахара хьал тоадарна, мах баь варгвоацаш доккха новкъостал ду паччахьалкхено. Денгара-денга дегIадоагIаш латт республика юха меттаоттаяра гIулакх. Шоашта чубаха цIенош деча наха лаьттан доакъош тел, гIишлоний материалашца, ахчанца новкъостал ду.

Иштта республикан масса долча культуран а экономикан а гIулакхий йоккха терко ю партеси правительствоси. Цу гIулакхех цаI да нохчий-гIалгIай къаман дешари литературеи дегIадоаладара гIулакх. Юхахьайийла ший болх беш я Нохч-ГIалгIай историн, метта, литературан Iилм-тохкама институт, йоазонхой Союзе вIашагIъеллай организационни комитет. Республикан къаман дешара хьехархой кийчбергболаш я нохч-гIалгIай хьехархой инситтут.

Цул совх укх шера шоай мехка цIабаьхкача нохчийи гIалгIайи берашта. вай наьха меттала дешар хьехаргдолча хьехархой говзал совъяккхарна шин бетта йола курсаш хьайийлаяр Шолжа - ГIалитIа Нохч-ГIалгIай оргакомитета халкъан дешара отдело. Уж курсаш шоай программан декхар кхоачаш даь яьннай Цига деша ваьгIав нохчий гIалгIай хьехархой 250 совх саг. Царна юкъе ба хьехаш дуккха ха а йолаш йоккхий опыташ йола маIа нах а кхалнах а. Шоай методика а кхы хьехархой говзалаш а цу курсашка кхы тIа шаьр а яь, хIанз уж кийчбеннаб шо-шоай юрташка, поселкашка, колхозашка, совхозашка, нохчий а гIалгIай а юххьанца школе деша ховшача берашта шоай наьна меттала дешар хьеха. Доккха декхар да царна хIаранена хьалхашка латтар.

Эггара хьалха книжка бе а делла деша доагIача бера вахар чу къаьстта ди да цун дешара занятеш йолаенна ди. Эггара хьалхара школе, эггара хьалхара хьехархо, эггара хьалхара урок даим бера дег чу дахаргда диц ца луш. Ший школенна, ший хьехархочунна ший дешара бера безам тIабахийтар доккхача даькъе хьехархочун кара да. Бера дешара юххьанцара хьал дика довзаш хила веза хьехархо. Бера дешарцара безам совбаккха низкхоачаш хилар хьехархочун сийлахь говзал я.

Тахан шоай курсий программа йисте яьккха баьнна вай нохчий гIалгIай хьехархой дика довзаш ба шоашта хьалхашка латта халеи цунга хьажжа сийлахьеи декхараш. Царех хIаране уж кхоачаш а дергда вай партеси правительствоси деча гIонцеи терконцеи.

Курсаш йистеяьхача къаьнача хьехархоех ва МагIалбика района Инаркъерча школе хьехаргдолаш вола нов. Картоев Iаьла. Ший берригa хьехархочун низ а хьаькъал а ца кходеш болх бергба ше, йоах цо, шоай мехка юххьанца деша ховшача тIалгIай берашта дешар хьехарна. Къаьнача хьехархоща курсаш а яьха, шоай наьна метталара дешар дукха дезаш ба дуккха къона хьехархой. Царех цаI я Наьсарен района Буро-кIалхарча школе хьехаргдолаш йола Дзортова Хьанифа. Цо доккха баркал йоах маIача наха нийсса деша а кхы вахара кхалнаха бокъо еннача советий Iаьдала. Цо йоах ший берригa низ тIабохийтаргба ше, ший юртара гIалгIай бераш деша чуозарна, къаьстта йиIигаш.

Иштта дог-уйла долаш ба курсаш яьха бола берригa а хьехархой. Цар дувцачо хьахойт, шоай болх царна дукха мишта беза, хала хиларах юха ца боалаш, шоай доккхий сийлахь декхараш кхоачаш де уж кийча хилар.

Масса юрташкарча, колхозашкарча, совхозашкарча партийни, комсомольски кхы общественни организацеи кулгалхой декхарийла ба керда дешара шу доладаларал совх, е шу шоай мехка деша хайшача нохчий а гIалгIай а берашта къаьстта белгала долга а ховш, хьехархошта массе оагIорахьара гIо де, шоай декхараш царга кхоачашдейта, коммунистически дог-уйла долаш тIехье кхеяра болх лерттIа байта.

ХОАТИС.

Американски пропаганда империалистически реакценна гIулакх деш я

Американски империализмо дунен тIа ший доал оттаде гIертара планашта юкъе къаьстта моттиг къоастаю пропогандана. США дуккхача иттшерашка американски монополеша хьалъяьй йоккха пропагандистски машина. Цар доалахь да миллионашца лоархIаме тиражеш йола бIаьш газеташ, бIаьш журналаш, кино радио, телегойтар (паьнна къайла дола хIамаш гойта аппарат), тайп-тайпара рекламни фирмаш, «Форда фонда» а «Рокфеллера фонда» а яха цхьан сага доалахьара организацеш. Цар хIара сахьата, хIара минута мугIарегIарча американца керта чуетт резинка Iувша еза аьнна йолаяь, капитализмах халкъанна дика хьал-торо дахьаш йола «халкъа капитализм» хинний яхача кхаччалца йола уолл — стрита пайданера уйлаш.

Укх тIеххьарча шерашка американски харц лувча пропагандан Iаьржаьча таьлгIес США-н доазонашкара ара а даьнна дукха дола Европан Азен, Африкан мехкаш къайла даьхад. США доалдераша американски доазол дехьарча пропаганданна хьалхашка оттадаь кертера декхар да «Коммунизман идеяшца» къовсам лоаттабар. МалагIа уйлаш ю американски стратегаша цу къовсама? Цу хаттара жоп лу, Нью-Йорке ара даьннача «Политически тIом» яхача книжка авторо цхьан Джон Скот яхачо. «Нагахь санна Малхбузе яха безам болаш яле, — язду Скота, — цо... ЦIаккха сатем хилийта йиш яц коммунистически паччахьалкхенашка, загалаш чудетта деза царнеи цар халкъаштеи юкъе». «Политически тIема кертера хIама дохадара гIулакх латт.— Эхь ца хетташ хьех Скота — дипломатически маневрай, экономически тоIорца, информацен а дезинформацен а, провокацей а кхеравара а, саботажа, террора новкъосталца, моастагIа цун доттагIех, из хьалкъоабарех хьакъоаставара наькъаца моастагIчун низ бохабарах, хIаьта нагахь санна вIаьштIехьа доале, хIалакваь дIаваккхарах».

Из тайпа зуламане а эхь ца хетташ духхьала Советски Союзаи халкъий демократен мехкаштеи тийшаболх бе тIахьехар — нагпахь нийслуш хIама дац американски газетий а журналий а оагIонаш тIа. Цох цецвоалалге а яллац 1952 шера а США-н паччахьалкхен секретарь Даллес «Американ оаз» яхача радиостанцега кхайкаш вар социалистически мехкашка нах духьал гIовттабара уйла хьалхьоае яхаш, ХIаьта тIехьахо цо хьаккхайкайора халкъа демократен мехкаш «Мукъадаха» яха политика, боккъалдар аьлча, из яр юха а цу мехкий халкъашта качдоллаш дола керда капиталистически дукъ. Напахь санна американски конгрессо хIара шера, советски союзаннеи халкъан демократен мехкаштеи беча тийшача балха дIадохийта 100 миллион доллар, цул совх кхыча бесса дохийтар доацаш, лаьрхIача, къаьгга гуча гуш да Скота дувцараш США-н официальни политика хилар.

Американски доазол дихьарча из политика чакхъяккха декхарийла йолча пропогандан кертера герз да ВIаьшагI кхийттача Штатий агентство (ЮСИА). Из паччахьалкхен организаци диъ шу хьалкхах вIаьшагI елла яр. Цу гIулакха къаьстта уйла ю американски доалдераша. Американски правительствос камаьрша ахчанца гIо ду ЮСИА-на нагахь санна 1955—1956 финансай шера информационни агентствос 80 миллион доллар расход яьъяле, хIанз долча, 1-ча июлега доладенначa 1957—1958 бюджетни шера 96 миллион доллар къоастадаьд. США-н конгресс кийчъеш йолча ЮСИА-н программан дешаех йолча консультативни комиссен доклада тIа белгалдора, «американски правительствос мохк кхерамах лорабара йолча къаман аппарате лоархIаме гIулакх деш хиларах», Информационни агенстванна доал дер мохкхерамах лорабара къаман совета заседанешкеи кабинета заседанешкеи дакъа лоацаш ва. Кхы дикагIа мишта аргда! Американски доазал дихьарча пропагандан дешаш, ховш долчча тайпара, Аллен Даллес керте латташ йолча США-н «кхерамах лораваларa» центральни разведывательни управленен а, цу тайпара кхыйолча а разведкан органий дешашца цхьана хьувзаш да. Цу морча доал дерий гIозараша беча теркамо йIоах а еш, камаьрша цар ахча лоаттадеш йола информационни агенство США-н доазол дехьарча эггир чIоагIах а шерах гаьнаш яьржа а йолча организацех цаI хинна дIаэттай. Цун штаташка ва 11 эзар саг. Из эскар латт къаьсттача наьха а къастта боацачар а американски организацей нана «пропагандистех», халкъа демократен мехкара ейддача хуллаех, мугIарех болча разведчикаех а. Цар чIоагIа дIахьо дунен 80 мехкашка шоай болх. ЮСИА доал деш я буржуазни дунен тIа эггира йоккхагIча радио системех йолча 43 меттала ший аьлдиттан пропаганда дIакхостаеча «Американ оаз» яхача радиосистеманна ЮСИА-па я Малхбузен Берлинера ца йовзаш йоаца «РИАС» яха радиостанци. Цул совх, цу агенстван кара я — 300 дIа-хьа кхувлаш йола пропагандистски выставка. 6.588 киноустановка, бIаьш кинофильмаш, 12 миллион тайптайпарча книжкай экземпляраш, 21 меттала ара дувла 51 журнал, 22 газет, миллионаш листовкаш, брошюраш, и. кх. д. Цу ерригача арсеналах шийна тIа дехка декхараш кхоачашдарна пайда ийбеш я ЮСИА.

Информационни агентствос ший берригача белхах дукхах бар Советски Союзахи халкъа демократен мехкехи дола аьлдитт дувцарга дIабохийт. США-н доалдерий къаьстта сатем боабу машар чIоагIбара а халкъаш кхерамах лорадара а тIехьа къаьгга лера тIера ца йоккхаш Советски Союзо дIахьоча политико. Информационни агентствонна хьалхах доал деш хиннача Стрейберта ший дукххачарха цхьан линен тIа эхь ца хетташ аьлар, мехкашта юкъера цатоамий кхохкам лаьгIабе Советски Союзо лоаттабеча къовсамо «США кхерамерча а халача а хьала тIа оттаю». Цунна кIалхар довла «агрессивни психологически программа оттаергъя» ше аьлар Стрейберта.

Из «агрессивни психологически программа «араяла дукха ганзар. МалагIа тайпа доацараш ца дувцаш дитар цул тIехьах американски печато. Нагахь санна американски газетехи радиох тийшача, Советски Союзо «Коммунистически мотт беттара а «тийшаболха» а новкъосталца «Сири каралаца», «Суэцки канал дIалаца, хIаьта цу новкъа ерригa Африка а караерзае» планаш увттаю.

Социалистически мехкех дола аьл-дитт доаржадарна къаьстта дика дакха лоац «Американ оазо». Цо дувцарий диъ даькъах кхо дакъа социалистически мехкашта духьал дувцаш да. Цо дувцараш да цу мехкашкара контрреволюционнии элементаш хьалхьое, социализман лагера мехкий цIоагIо йохае националистическии шовинистическии уйлаш лотае гIерташ.

ЮСИА эзараш таьшца ювзаенна йолча информационни агенствос, хIаьта иштта дукха йолча ахъофициольни а официальни йоацаш а йолча США-н Европерча тийшаболх бе вIашагIъеххача центраша, царца ихь доацаш харцлувш йола «Кортамукъа Европа» яха радиостанци а йолаш, Венгре контрреволюционни мятеже шоай бIеха гIулакх леладир. Дуккхача американски радиостанцешкара хьахозаш дар провокационни кхайкаралаши контрреволюционерашта каьстта доагIача американски новкъосталах дола чакхса доагIа хьакъежораши. ХIаьта «кортамукъа Европа» яха радиостанци контрреволюционерашта хьехам баь ца Iеш, цар венгерски халкъа духьал лоаттабеча къовсама эша материальни хIамаш царна тIа кхухьалга IаьштIехьа доккхаш хинна, цар йизза йола штаб яр.

Ала дезаш да, информационни агентствас, пропагандал совх, хетачох, американски конгрессменашка а дувца карагI ца доала, боча декхараш кхоачаш ду. Дукха ха йоацаш ассигнованен викалий палатан американски комиссес, агенствос беча балха 1957—1958 финансовой шера ахча къоастадара дош дувцаш, официальни дIаяздир, комиссен операцей дуккха гIулакхаш ший къайленца вIашагI дувза гIерташ агентство хиларах» комисси кхераенна я. Хетаргахь, Венгре хиннача контрреволюционни мятеже американски «пропагандан» хьашташи Аллен Даллеса «кхерамах лоравара» ведомстван хьашташи сов чIоагIа вIаший дувзаденна хиларах, агентстван доалдераша лаьрхIар кхыметтел шоай господашка - конгрессменашка а цох хоам бе вIаьштIехьа доацаш.

ЮСИА-м йицлац США-н союзникех а. Укхаза увттадераш кхыдола декхараш да — масса тайпара хестаю США-н агрессивни политика, НАТО, СЕАТО, Багдатски пакт, эхь ца хета малхбузен цхьоагIо. Агенстван доалдерех волча цхьанне яхачох, ЮСИА къаьстта теркам тIабахийта я, хоржамаш деча хана массабарел а дукхагI коммунистий кхаж хулача шин мехка-Франценеи Италенеи. Цу мехкашка, ший массе хана лелабеча балхал совх, агентствос леладу франко-американски итало-американски обществош, царна тарра кхыйола организацеш ахчанца Iалашъяр.

Юххерча Малхбоале шоай хур деш ба, цу районах американски когкIийле е гIерташ йола империалистически «Эйзенхауэра доктрина» къоабал ейта гIерташ.

Ший союзникашта юкъе агенствос лелаеча методаша, чIоагIа тешавеш йоах, «США хьадаьд» яха махьар тIалатта американски дохкаденна пропагандистски товар эца тагац. Агенствос, юкъ-юкъе, ший белха тIехь пайда ийбу ший центраш ухкача цу мехкий шоаш бохкаш болча элементех, е моттигерча организацехи печатахи пайда ийбу шийна дага доаллар кхоачаш де. Информационни агентствонна доалдечун помошнико ше даьча къамаьлашта юкъе цхьаннахьа хоам бир: «уйла а яь оаха оттаяь политика бахьан долаш моттигерча производстве оаха ара йоаха фильмаш доттагIал долча паччахьалкхений цIерах е дика йовзаш йолча моттигерча коммерчески организацей цIерах дIаяхийта тарлу, из бахьан долаш тха пропагандан товарах мукъа а йоалаш. Дуккхача тха брошюраштa даьха сурташ моттигерча художникаша даьха да. ЦIи хеззача автораша шоай стилах яздаь книжкаш кортамукъарча дунен декхар кхоачаш деш да».

Дика вахар бахьан долаш лелае езаш хилаш уж методаш американски империализман трубадурий. Халкъаш тешац американски пропагандах. Из довзаш американцаш шоаш а бац. Дуненна го бокккхаш никъ баьча, американски пропагандан вовзаш волча деятело Юджин Кхел Косл яхачо, ший «миллиардаш, гIожа гIалаташ, кортабоацар» яхача книжка тIа даьшха соцадаьд, США-на эгIаз бахар» духхьал кхайкаеча гоамалца доазув а долаш, дунен масштабах йолаш хилар бакъда, из тоамал дукхах хулаш а латт». Иштта йоахар из «агрессивни психологен программан» авторо Стрейберта а. «Тхо — кхайкадир цо агенствон гIулакхерча нахах лаьца— физически кхерама кIал латт... Тхо боккъал дар аьлча фронта хьалхарча линен тIа латт цудухьа цкъа теIаь ца Iеш нах тIа а теIар тхона, тха информационни центраш йоха а йир. Тегеране тIо бийттар тхона. ХIанз укх сахьата цо ВIашагIа кхийттача Штаташта духьалара форма хьалаьцай: дIадовла, дIакъовла информационни центр, яхаш. Из зийр оаха дукха ха йоацаш Аммонеи Иорданеи. Моттигерча нахах вола тха цхьа гIулакхера саг вийнавар. БагIададе шозза е кхозза дохадир тхо».

Цунна тIатоха мегаргда, хIанз американски информационни центраш йохаяь а ца Iеш, дукха ха йоаццаш Тайване хиннача бесса, посольстваш а йохаю.

Халкъашта машар а тIайоагIа иpаз дола зама а еза шоашта а, шоай берашта а. Мехкашта юкъера цатоамий кхохкам эйбарна, керда тIом лоаттабарна лелаеш йола пропаганда, моллагIа яле а, йохаргъя. Американски доалдераша шоай хурдеш шоай агрессивни политика къайлаяккха гIортарах, мел дукха миллионаш доллараш из къайла яккха цар доадарах, халкъаш царга Iехалургдац.

Г. ПОДКОПАЕВ.

ВIаши гIо а деш хьалду цIенош

* * *

Дика доладаь гIулакх да

Ленина нийса къамий политика чакхйоаккхаш ССКП ЦК-о а Советски правительствос а баьча соцамах Казахстанереи Киргизереи шоай мехка баха юха цIабаьхка а тIехьах Оргкомитета оттаяьча планах хIанзчул тIехьагIа цIаухаргболаш а дукха нохчийи гIалгIайи ба. Iалаьмате доккха маIан долаш гIулакх да чуховжа эшача цIеноща уж Iалаш белга.

Советски паччахьалкхено доккха новкъостал ду цу гIулакха: ссудаща, кирпишкаца, хьунаца, цементаца, шиферца, хьастамца, иштта эшаш йолча кхыча материалаща. Хьинарийца колхозашка а совхозашка а балхаш деш боллашехь а, хIа аьнна шоаш цигара мукъа баьлча шоашта цIенош де дIаувтташ, хIанз уж даь баьнна а, бовла боахкаш а дукха ба нохчий а гIалгIай а.

Казахстанера а Киргизера а цIабахка безача гIалгIайи нохчийи йоакхо еш, уж тIаэца кийчо еш ба хьалхагIа цIабаьхкараш. Из доккха новкъостал да.

Укх денношка Наьсарен районерча БурокIалхе яхача юрта, комсомольцашка хьалхале а йолаш, кагийча наха цIенош хьалдира гIулакха вIашагIбеххкача балхаша хьахьокх из мел доккха новкъостал да. Балхашта эггара хьалха араьлар Ганижев Iалихана кулгал деш йола бригада. Цу бригадаца дукха бар балхах къахкаргбоацараш: Зортов Дауд, Азаматов Муса, Шмайлов Хаматхан, кхойтта шу мара даланза вола Хабриев Ахьмад. ДукхагIа бола болхлой арабалалехь, царна кирпишк е, топпар хье безаш бар уж. Цудухьа уж берригаш а топпар хье чуйоахача говраш тIа а багIаш боагIа балха.

(Хьажа хьалхарча суртага).

Цул тIехьагIа кирпишк еча моттиге тIабоагIа кхыбараш. Дукха кхувш боагIа кагий нах а боалабеш балхашка Вера Наьсарен комсомола райкома инструктор вола Плиев Хьусен. Совхоза болхлоех а дукха нах бар балхашка: Тангиев Ахьмад, Зортов Хьамид, БурокIалха лорал деш вола Зортов Сейфуддин, хьехархо Ужахов ИсмаIал, кхы дуккха бараш а.

Местоева Хадишатага хьалхале а йолаш ена кхаьчар кхалнаьха — мехкарий бригада.

Кагийча наха тIеххьа-тIехьа боккхий бараш а баьхкар. Царца бар боккхий нах Зортов Жабраил, Ужахов Iумар кхыбараш.

— Шол тIехьа диса лага-ма дац тхо, хьатIа хьежача шоана къаьна хете а, тха дегаш шун дарел къонагI да,—яхаш бегаш бора цар.

Iийрийна 9 сахьат доалача хана берригаш а вIашагIкхийтар. Балхаша де лаьрхIар даькъал дувцаш къамаьл дир юрта председатела Цороев Бейсолтас. Цо ше хьайир, кепа чу топпар чу а билла, эггара хьалхара кирпишк. Ма дика а хилар кха из! Болх дIаболабелар.

МаIа а кхал а кагий нах шошоай мототигаш хьа а лаьца балха дIаотт.

Эггара халагIча балха тIа — хьийна топпар хьа а боахаш кирпишк еча дIакхухьийтача — эттар кагийча наьха бригада (хьажа юккъерча суртага). Кирпишк еча моттиге топпар хадданза тIаккхухьаш ва кхойттара ваьнна Хабриев Ахьмад.

Кирпишк хьаеш, топпар кепашка бетташ боахкараш мехкарий ба. Чуйна кирпишкаш еш йоал Зортов Марема бригада (хьажа лохерча суртага).

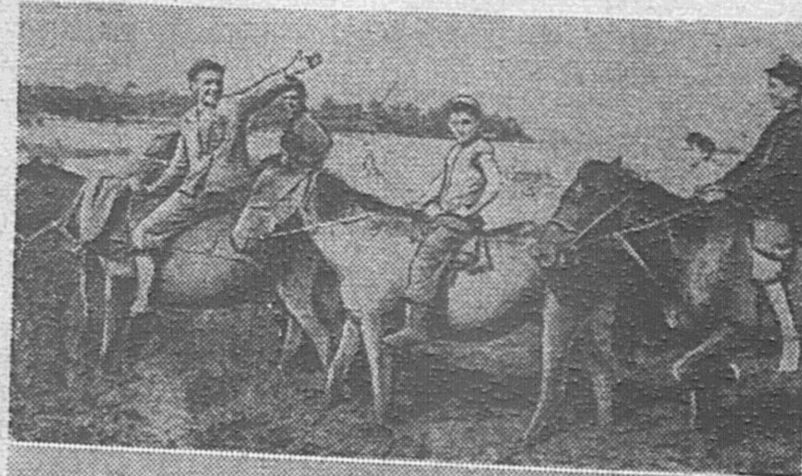
Делкъийга салоIа ха хилалехь цар ши эзарнел совгIа кирпишк йир.

Балхий болча хьажа а царна эшачун-дезачун бакъдар ха а цига баьхкар партен райкома секретараш Брызгалин а Газдиев а.

Саралехьа кхы а дуккха кирпишкаш йир балхашка арабаьннача кагийча наха.

Кхычахьарча комсомольски организацешка а кагийча наха а хьалъэца а де а мегаргдолаш гIулакх да БурокIалхарча кагийча наха даьр.

Х. БЕРСИЕВ.

*

ВIаший гIо а деш...

Вай республика юхаметта оттае, аьнна, соцам баьча ленински партенеи советски правительствонеи чIоагIа баркал а оалаш, заводашка, фабрикашка, совхозий, колхозий кхашка шоаш деш дола общественна пайдана дола балхаш юкъах а ца дуташ, шоашта чуIе цIенош деш боахкаш дукха гIалгIайи нохчийи ба.

Дукха кагий нах ба гIалгIашха а нохчашха а шийна чуIе цIенош де низ дIа ца кхоачаш висаьчоа гIо деш. Могаде а доаржаде а дезаш дика гIулакх да Назрановски районерча комсомольски организацес доладаьр-кхал а маIа а кагий нах оарцах а боахаш, цIенош хьадечарна эша кирпишк а кхы йола хIамаш а балхий а вIашагIбеттар. Дукха кирпишк яьй иштта вIашагIтехача балхаша БурокIалха, иштта вIаши гIоделга вIашагIделлад цу районе кхыча юрташка а.

Геттара дукха моттигаш я цIенош де дезача нохчашта а гIалгIашта а долча новкъостала цу тайпара балхий баь Ачхой - Мартана районе. Цу районерча ВалергатIе яхача юрта вах Гайрканов Махьмад яхар. Доккхача хьинарийца, хало-оатто ца къовсаш балхаш деш ва из совхозе. Совхозе болх бе а шийна чуIе цIенош де а низ дIа ца кхоачаш из хилар бIарга а дайна оарцах баьлар юртара кагий нах. Цхьан дийнахьа балхий а баь юртарча кагийча наха 4000 гаргга кирпишк йир Гайрканов Махьмада. Цунна цох доккха новкъостал хилар.

— Сийлахь-йоккхача Октябрьски революци хинна 40 шу доаллача деношка дикача, цIенача сай цIеношка ваха чуваргва со, — йоах Махьмада. — Из са тардолийт, вежараша санна сона гIодеш хиннача юртарча кагийча наха. Кхыметтел Ачхой-Мартан тIар а баьхка бар сона балхашка нах.

Ленина нийса къамий политика толхае гIертараш юха а тохаш парте баьча соцама чIоагIа раьза хинна а къахьегам совбаккхарца шоай республика сихагIа тоае, лакхъе лаьрхIа а ба маIа а кхал а кагий нах, беррига къахьегамхой.

Иштта дIаюха новкъостал а деш цIенош хьалдераштa гIо дойн из болх доккхийга толамаща чакхбаргба.

А. ХУСЕНОВ.

Серноводскера Мелача-хитIа

Сагал дезагIа, из могаш-гIаьхьа, унахцIена хиларал дезагIа хIама дац Ленина хьехамца доал деш йолча вай сийлахьча коммунистически партен. Кхоца деш, камаьрша дIахец Советски Iаьдало адамашта дарбаш ду учрежденеш-больницеш, санатореш, къахьегамхоша салоIаш йола моттигаш хьалъярга, хадданза цар болх барга дIадохийташ дола рузкъа. Болхлоша хьега къа дуаш заводаштеи фабрикаштеи доал деш капиталисташ латташ долча капиталистически мехкашка хила йиш йолаш дац из хIама. Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизарна воаш гарга гIертача укх деношка воай мехка социалистически общество хьалъярна дуне цецдоаккхаш вай даьхача сийлахь доаккхача толамашта юкъе вокхийварца белгалдаккха дог доагIа цу даькъе вай даьха доккхий толамаш.

Нохч-ГIалгIай республикан территорен тIа къахьегамхошта дарбаш деча моттигашта юкъе керттерчарех цхьа моттиг лоацаш я вай меттала «михальскера мелача хитIе» оалаш йола «Серноводск» яха курорт.

Лоацца хьожаргда вай цу курорта дIаяхача ханашка.

«Серноводск» ше деча дарбаща дуккхача хана денз хьа йовзаш курорт я. Ший мелача хин дарба де низ хиларга диллача Советски Союзерча гIоръяьнна йолча дуккхача курорташта тIехьашка йоалаш яц из. Эггара хьалха укхазарча мелача хища дарбаш де болабеннараш укх гонахь гIолла баьха нах ба. Вайга хьаккхаьчача кIеззига мара доацча литературо яхачох, моттигера нах укхазарча мелача хища дарбаш дайта болабеннаб 1800 шера денз хьа. Бакъда гиддрогеологически наькъаца мела хий Iомаделга 1916 шера денз хьа мара доладаь дац. 1847 шера казакий бIино госпистала отделени йилла хиннай укхаза 50—60 маьнги а латташ; болх ахкан замалахьа мара беш хина бац цо, хIаьта тIахожар участкови лор хиннав. 1869 шера, паччахьа Iаьдало доал ца а деш, дIакъайлай из моттиг. ХIаьта а, гонахьа гIолла баха нах, тIахьожаш лор а воацаш, ара юккъе бунашка баха а бахаш, укхазарча Мелача- хитIа дарбанга ухаш 20-совгIа шераш даьннад. 1909 шера дахчан ваннаш яьй. 1915 шу тIакхоачаш укхаза хиннад дахчан а топпара кирпашкий 30 гаргга цIенош, хIаьта шера дарба дайташ бола нах 10 эзарнел тIехбаьннаб.

Бакъда, курорт хьалъярна бокъонца дола балхаш Сийлахь — Октябрьски социалистически революци яьнначул тIехьагIа мара доладеннадац. ХIанз укхаза да Советски Iаьдалах хьалдаь дуккха а башха дика, доккхий а сийрда а дола, дуккха а цIенош, гIулакхерча наха, боахаман хIамашта, укхаза я водокачка, электростанци, вай мелаш дола минеральни хий доаха завод, и. кх. дI. 1939 шера хьалъяь яьнай унахой чуIеш йолча массехк корпусех йоккхагIа а чуреи тIереи тоаярна дикагIа а йола 5-гIа корпус.

Дукха балхаш даьд укхаза курорта доазон тIа гаьнаш йогIарна, коа тIара наькъаш асфальтаца тоадарна. Цудухьа укхаза, ди дIайха дарагIа, листага гаьнаша маьлхах лажкъа Iы лу; догIа чIоагIа тохарагIа, маьчех хотта ца кхеташ лела йиш хул. Баркален уйланца дагадох из къахьийгаь дошо кулгаш.

Укхаза ба Советски Союзан гаьнарча моттигашкара — Казахстанера, Украинера, Белоруссера, Москвера Каменскера, Ростовера, иштта кхыча а гогодашкара баьхка унахой. Уж, курортанна раьза а болаш, укхаза шоашта дарбаш дайташ ба.

Николай Иванович Шаталов—Таганрогски строительни техникума студент ва. 2 августе «Серноводске» кхаьчав из, укхаза воагIаш аьтта ког лелаш бацар цун, юкъага анаш оттарах Iоверза а хьалверза а йиш йоацаш хало яр цунга. Ше вена ши кIира доалача юкъагIа цу шинна а лазарах мукъаваьннав из. Кхы ши кIира а даьккха водаш уж лазараш цIенденна цунцара къастарг хилара белгало хьагуш я.

— Селлара гаьна а вахача дарба а ца хуле аьнна хеташ, шекало кер чу увтташ вар со, се укхаза воагIаш йоах КазССР-ра Уральск яхача городера венача Хасанов Утерби яхаш волча вокххача саго-казахо. Вена ши кIира мара а дац, бакъда из хIанзалехьа а лазарах цIенвенна валавоал.

ХIанзалехьа а лазарах дикка верза волавенна Москвера вена конструктор-техник вола Марат Семенович Седов а ше укхаза бенача наькъах доккхал деш ва. Иштта кхы а дукха ба укхаза лоаццача юкъагIа бераргахьа леста бола унахой.

Август бетта укхаза дарбанга вена 322 саг ва, планах 308 саг хила везача моттиге. Дарбанга бахка гIерта нах сов дукха хиларца курорта чухьара торонаш оарцагIаъяхарца курорте планал 14 саг дукхагIа чуийцав курортан администрацес. Унахошта гIулакх деш болча курортан болхлошта юкъе болх дика беш хиларца белгалбоалаш ба здравоохранен отличник йола лор 1-ча отделенен начальник Мария Григорьевна Пружанская, лор Лидия Петровна Лысенкова, йоккхагIа йола медицински сестра Фаина Павловна Некрасова, иштта кхыбараш а.

Цу дерриганеша хьахьокх, «Серноводск» мо советски къахьегамхошта дика дарбаш деш йола курорт шоай территоре тIа хиларах нохч-гIалгIай республикан къахьегамхоша доккхал де мегарг хилар. Цо хьахьокх иштта укх курорта болх дIахо тоабарнеи шербарнеи декхарийла йолча организацеша кхы а дукхагIа уйла тIаяхийта йоагIилгеи езилгеи.

Юххера а белгалдоаккхаргда вай укхаза кхоачам боацаш дола цхьа хIама. Из фуд аьлча, унахошта гIулакх деш курорте болх беш 160 гаргга болча наха юкъе санитарни йола цхьа нохчо мара, нохчашхеи гIалгIашхеи саг вац укхаза болх беча наха юкъе.

Цу хIаман уйла е мегаргдар курорта администрацес а декхарийла йолча лакхе латтача организацеша а.

Курорт «Серноводск», август.

ХЬ-Б. Муталиев.

Советски печата доккха декхар

ШоллагIа бутт ба мехка бIаьпхиъ экономически района халкъа боахаман советаша болх бу. Дукха ха яхаяц дIа. Промышленность лелаяраи гIишлонаш хьалъяраи цу кердача формах толам хилар хIанззехь а пуш да.

Шерра къахьегамхоша дакъа а лоацаш, Денгара-денга совнархозаша къестаду предприятейи гIишлонийи организационни-боахаман белха тIехьатетта йиш йоца дешаш, гуча а доах, дола а долийт производствон пайда эца йиш йола керд-керда хIамаш. Вахаро ше харц ю Маленкова, Кагановича, Молотова, царех дIакхийттача Шепилова партен духьаларча группан халкъа боахаман управленен реорганизаци ярна духьал хинна аьлдитте йола уйлаш.

Совнархозашта цар белха хьалхарча юхьанца хьалхашка эттар доаккхий а чоалхане а дола промышленни а нах чубаха а гIишлонаш хьалъяра планаш кхоачашъяра тIехьа лэтттабеча къовсаман декхараш

Ценхоштта новкъостал де а лургда, де декхарийла а я совнархозашта советски печать. КIезга къа хьийгадац цо промышленности гIишлонаш хьалъяреи управленен кердача структурах, экономически районех, юххьанца дIадоладеннача совнархозий балхех къахьегамхой дIакхетабе гIерташ Цхьабакъда, из юхь мара яц. Печата доккха декхар да — хIара денна совнархозий болх къаьгга бувцар, кердача тайпара деча кулгала опыт дIайоаржае а хьаллаца а, кхоачамбоацарех ший ханнахьа хоамашдар, хьакхашта царха критика яр.

«ЦIе бIайракх» яхача Харьковски областной газето экономически район вIашагIтехача хьалхарча деношка денз цIенхоштта теркам тIабахийтаб цунна. Цун оагIонашта тIера дIаялац «Харьковски экономически районе» яха рубрика. ХIара ший номера тIа цо арайоах совнархоза, цун промышленни предприятей а гIишлоний а управленей балхах чулоацам болаш язъяь статьяш, письмош, информацеш.

«Уральски болхло», «Челябински болхло», «Социалистически Донбасс» яхача газеташа шерра язду Свердловски, Челябински, сталински экономически районий яхьах.

ДIахо йодача хана промышленности гIишлонаш хьалъяр леладеча управленен организацеи тоаярах долча дешашка масса оагIорахь советски халкъ хьожаш хилар. Миллиони 300 эзара саго собранешка цу хьакъехь къамаьлаш дир, шоай белгалонаш а предложенеш а еш. 68 эзар совх саго центральни а моттигерча а газеташ тIа шоай уйлаш йийцар — цу хьакъехь. Новкъ. Н. С. Хрушева доклада тезисашка дерриг халкъ хьожаш хиннача деношка дуккха хIама даь вай нечать. хIанз а халкъа боахам дегIабоалабара дешаш увттаде къахьегамхой тIаувза декхарийла я.

Халкъа боахаман советашбалха тIехь вахара зем баьккхачохи, дуккхача къахьегамхой творчески инициативах, хьалха латтача техниканна а Iилманна карах даьннарехи, чIоагIало лувцаш я. Совнархозашка вIашагIтехаб квалификаци йола, шоай глулакх дика довзаш бола специалисташ. Кхетадеш деци совнархозий кулгалхошца эйхха гIулаккхех дола бувзамаш ца оттадича, уж печата юкъе дакъа лоацаргдолаш тIа ца эзача, вай газетий редакцешка котало йолаш белхаш дулург ца хилар. Иштта леладац уж хIанз а ше долча газеташа. Масала, «Ще Къилбаседе» яхача вологодски областной газета тIа хIама ца эшшаш вIалла а язъяц металлургически а хьун а промышленноста балхах йола статьяш, корреспонденцеш. Вологодски совнархозо вIашагIтехача 200 предприятешта юкъе, Череновешки металлургически яр а йолаш, Iалаьмате йоккхий заводаш я. ГIулаккхага йода хьу кийчъярна а хьаоттаярна а РСФСР-е кхоалагIа моттиг лоац цо. Цхьабакъда, промышленностаи гIишлонашийи управлени реорганизаци яра дола техникан-экономически дешаш увттаде редакцес тIаувзац металлургаш а хьун промышленностан болхлой а. Иштта ала йиш я «Кузбасс» яхача Кемеровски областной газетах а. Цо хIанзолца хьа мела лоаттаду гIулакхах дола совнархозацара бувзамаш, мела язду Кемеровски экономически района йоаккхагIа йолча предприятей а гIишлоний а вахарах.

Промышленноста управленен кердача формаша еррига торонош Iалашъю моттигера инициатива шерра дегIаярна. Халкъа боахама керда толамаш дахарна шийна могар де декхарийла йолча вай печата хьалхашка эттад совнархозашта, цар кулгал дара белхаш тоаде, новкъостал де, социалистически боахамга хьажара диках йола говзалаш леха, Iомае, уж дIа-хьа йоаржае. ХIара предприятес, хIара гIишлоно паччахьалкхен планаш кхоачашъярна тIехьа кIаьд ца луш къувса декхарийла да газеташ.

Печата декхар да — наьха творчкески инициатива, новаторий опыт хьаллаца, Боккхача Октябран 40 шу дузача сийна лелаеча социалистически яхьах шерра язде, промышленноста а гIишлонаш хьалъаяра а тIехьа толамаш дахарна къувса. Цу ханна критика янза яргъяц бюрократизм, моттигерча ший тайпара дола харц гIулакхаш гуча дувлаш хиларах лаьца, цунца къаьгга гуш зулам леладераш, канцелярен-бюракатически гIулакхаш дезараш гуча а боахаш.

Дукхах пайда эца беза рабкоровски рейдаш, производстван лоаррхIаме йолча участкашка рабкоровски посташ санна йолча печата шеррача балха формаех. Цу хьакъехь хьокхаме я «Советски татари» яхача газета опыт. Кхыча экономически районий предприятей заказаш Татарски АССР-а заводашеи фабрикашеи мишта кхоачашду хьожаш йола рейд вIашагIъеллай цо. Республикански газето яьча ирача выступленеша. дувца хабар дац, доккха новкъостал дергда Татарски совнархоза бедал, материалаш, изделеш Iалашъяр дохадеш йолча предприятешка порядок оттае.

Газеташ декхарийла да номергара номерга технически прогресса, хьалхара техника юкъе йоалаяра, специализацен, кооперированен, къахьегам нийсса вIашатIехьа баккхара, производстван дешаш эйде, ССКП XX-ча съезда исторически соцамаш вахара чухь кхоачашде гIерта, дIахо йодача хана социалистически производство нийса лакхъе гIерта болхлой, инженерий, техникий, партийни, советски, боахаман, профсоюзни кулгалхой творчески инициатива шоашта мамогга хьалкхаба.

(«Правда» хьалхара статья).

Физкультура а спорт а

Комсомолан кхоалагIча съезде Владимир Ильича Ленина белгалдоаккхаш хиннад тIаккхувш йола тIехье физически могашаллица кхеяр доккха маIан долаш хилар а, цу тIехьанах физически из кхеярга хьежжа коммунистически общество хьалъеча доакъашхой хург хилар а.

Сийлахь-воккхача Ленина из хьехам биц а ца болиташ вай коммунистически парте а советски правительствос а чIоагIа терко ю вай мехкара кегий нах а мехкарий а физически кхебарна. Из пуш да физкультурана а спорта а юкъе эзаи цу гIулакха дерригача дунен рекордаш яьхаи вай мехка духкха а кегийрхой хиларца. Из доккха маIан долаш дола гIулакх долга а ховш вай мехка денгара-денга цу юкъе озаш бола кегийрхой совбувлаш латт. Физкультура а спорт а лелаелга дIахьу юрташка, гIалашка, вузашка, производствашка, иштта кхыча меттигашка а. Из боккхача лоархIамера гIулакх дIадахьаро таро хулийт къахьегамхой могашал чIоагIъя, къахьегамхой белха гIулакха кийчба, цар низ совбаккха. Спорт лелаярца саг када дайх а, низ чIоагIа болаш а, организм могаш йолаш а хул. Довза дезаш да хадданза кийчо ярца мара спорте коталонаш йоахарг ца хилар. Дика шоай спортан белха кийчо а еш шоаща болх барах шоай гIулакх нийса дIаоттадарах боксе чимпиона цIи яьккхай Гойгова Рустама, штангиста чимпиона цIи яьккхай Гайсановс Т., кегийрхошта юкъе йолча бокса чимпиона цIи яьккхай Льяновс Г., дика боскетболист ва Льянов М., цIи хеза альпинисташ ба Наурбиев З., Ошски пачхьалкхен университета студент-дипломат Мальсагов А. Белгалдаккха дезаш да 1955-ча а 1956-ча шерашка чимпиона меттигаш яьха хинна Киргизера сборни бокса команда дукхах долча даькъе нохчехи гIалгIайяхи латташ хинна хилар. Масса а спорт гIулакхий хиннача фрунзерча командашка дакъа лоацаш вар 64 нохчо а гIалгIа а, тIаккха Казахстане уж кхы а дукхах ба. Дерригача дуненна а вовзаш ва боскетболист вола нохчо Ахтаев Увойс. Цо кулгалдеш йола боскетболистий команда йоккхий коталонаш йоахаш я.

Уж йоккхий коталонаш хилара терра белгалдаккха дезаш нохчий а гIалгIай а кегийрхой спортах бизза пайда хьа ца эцаш хилар, из доккха маIан долаш дола гIулакх долга а ховш, ма-могга низ тIабахийта беза из гIулакх нийса дIадахьарна.

ДЖАМБУЛАТОВ.

Лорий болх тоабе беза

Наьсарен района Экажкъонгий юрта хьайийлай лорий участок. Участке болх бенай Ростовски медицински институт яьккха къона лор Бондаренко Светлана. ХIанзарча, Нохч-ГIалгIай АССР вIашагIъйоллача хана доккхий бехктокхамера декхараш да медицински учрежденешта а лоараштa а хьалхишка латтараш. Дукха нах ба лорий гIо эшаш.

Лорий участкан йоаккхагIа йолча лоро Бондаренко Светланас балха хьакъехьа дийцар:

ЦIабаьхкача наха юкъе лорий гIо эшаш дукха нах ба. Царна юкъе хала унахой а, чехка районе машенаца дIабига безаш а ца могараш нийслу. Лорий участке молхаш а, лорий инструменташ а, прибораш а, кхыйола материлаш а яц. Кхы меттал вIала хиланза яргъйоаца молхаш, лорий урс, човнаш тега тей-маха а, стирильни материалаш яц участке. Цкъаза цхьайола хIамаш лораша шоаш ийе езаш хул. Чехкка районе лорашка вига везача унахочоа машен а яц. Бераш деча исташта къаьстта цIаи, менгии, мот-гIайбеи, кхыдола хила дезаш дола гIулакхаш дац. Iалаьмате вIаштIехьа доацаш да лораш чубахача цIен гIулакх. Цхьан цIагIа пхи саг вах. ЦIа готта а да менгеш а дац...

М. ТУМГОЕВ.

Кхалнах деша мича бахийта беза

Ленина хьехамца а лаьца парте дIахо болх беча хана эте дIахо болх беча хана къамашта юкъерча дерригача гIулакхий, омалий, хьаькъалий, уйлай, кхы долча хIамай лоархIам бе беза, аьнна.

Нохчашта а гIалгIашта юкъера кхалнаьха хьакъехьа дола гIулакхаш чIоагIа тIехьадиса да. Цар шоай кагий кхалнах зIаммига ужаш кхе белача, царех во дош алара кхераш, дешачара хьа а баьхе е цIагIа Iоховжабу, е маьре бохийт. ДукхагI болча вай наха кхетадац дIахо йодача хана дийша боаца кхалнах цхьанна а хIаман даькъе хургбоцилга. ДIахо бахача хана, вIалла а дага йоаца, моллагI а холо тIакхаьчача, цунна духьала отта а, из эша е а, наха а мехка а юкъера ший дезала дакъа хьаллаца а низ дIа а ца кхоачаш нахага хьеста яла а, наха корта бетта а безача кхоач дийша йоаца кхалсаг.

Цул совгIа, маьре яхачул тIехьагI, ший хьахиннача бераште, ужаш дешаш дагIача хана, царна дешара новкъостал де а, царна бе безача тайпара хьехам бе а, ужаш хозача, дикача оамалца кхе бе а хац дийша йоацача кхалсага. Нана дийша хилча, из ший берашка дешийтанза Iерг яц, нахал а мехкал а уж тIехьа дутаргдац, нахах а мехках кхедергда.

Массалел а чIоагIагI уйла а яь кхетаде дезаш да, кхалнах дийша боацаш дола къам, цIаккха а кхыча къамашта нисдала йиш йоцилга.

Совети Iаьдал цхьаккха а къам тIехьа ца дата гIерташ, масса а долча къаман боахам а культура а тоае, лакхъе гIерташ къахьегаш да. Цудухьа вай наха юкъерча дерригача гIулакхий лоархIам а баь, кхалнахага дешийта, къаьстта кхалнаьха школе ца йиллача яргъяц хIанза, аьнна, Ведан яхача нохчий юрта кхалнаьха юкъера школе хьайийлай Совети Iаьдало.

Цу школе хьехаш бараш а, дешаш багIараш а, берригаш а кхалнах ба. Дешаш багIача кхалнаха тIаювха польто а, кхозза дувхал тIера барцкъаш а, шозза дувхала чура барцкъаш а, хувцаш ювхае шиъ-пара туфлеш а, пасаташ а, керта тIа тувхкаю хIамаш а лу. КIал билла мотт а, тIа билла юврагI а, кисеш а гIайбаш а даа хIама а шедар кхоачам болаш да.

Дешар пхелагIча классагара итталагIча классага кхаччалца да, хьехар эрсий меттала да. Цига дийшаяьннача кхалсага моллагIча а лакхерча школе деша яха бокъо я.

Дешарал совгIа, цига барцкъаш даха а тега а, догамаш де а кхы кхалнаха эшаш дола балхаш де а Iомабу.

Деша дIа эц моллагIа а йиIиг, йоI, ше хьалха дийша хиларга хьаьжжа, йиъ класс яькккхар пхелагIча классе, пхи класс яькккхар ялхлахча классе, иштта дIахо а.

Школе улла моттиг — Ведан яха юрт, лоамашка Iалаьмате хозача ул. Цига гобаькккха хоза хьу, зизаях йизза буц я, доагIаш шакIа санна цIена хий, хоза цIена фо да.

Кхалнах а цар бераш а, ужаш дийша ца хилар бахьан долаш, царех воча наьха когашкIийле хулаш моттигаш дукха я.

Дешийта йиIигашка, маькарашка, кхалнахага!

Октябра 40-шу дизара сийна доккхий балха толамаш доах къахьегамхоша

Шалински районерча, Октябра цIерах йолча юрта 500 совх нохчи шоай юрта цIабаьхкаб.

Царех дукхах бараш Молотов цIерах йолча колхозе дIачабахаб, производстве дика белхаш деш ба. ХIанза масса а долча белхашка белхаш деш ба нохчий. Геттара дика белхаш ду цар кхашка а, цIенош деча а, Iажийи комсийи бригадашка а, иштта, хьайбаш леладеча а. Итташ цIераш яха мегаргья шоай дегIамаш кхо а ца деш белхаш деча нохчий.

Массала: Досаев Iаьлас кулгал а деш кхашка белхаш деш 200 саг ва.

Цу бригадо хIара денна дикагIа белхаш хьахьокх. Бригадашка белхаш деш ба боккхий нах а, кегий нах а.

Октябра 40 шу дизара сийна юртара къахьегамхой доккхий балха толамаш доахаш ба.

НОГАЕВ.

Тхьога ЯЗДУ

Назрански районе ссудаш дIадалари цIенош хьалдари нийса лелац

Укх дIадодача шера хьал а даь нах чуховша безаш 1200 цIа да районе. Царех лард йолла а пенаш хьалдотта доладаь а 445 цIа мара дац. ХьатIа доагIаш Iа а да. Совхозии предприятии директораш, отделеней управляюшеш цу гIулакха согата ца хиларах, ший ханнахь участкаши ссудеи хьуи дIа ца яларах, кирпишк, жагI хьатIаба машиний кхоачам ца хиларах, цу цIа баьхкача наьха гIишлонаш хьалъяра гIулакх дIадодаш дац.

ХIаьта ссудаш дIателилга цу районе нийса леладац. СурхотIарча отделене цIенош деча наха хIанз лард йоллаши кирпишк еши мара боацаше а Баркинхоев Ахьмад а волаш болча 25 сага 10.000 сом ссуда цхьатарра дIаденнад хIараненa. Цу гIулакхо массанена ссуда дIаккхачийтац. ХIаьта Экажкъонгий юртар лард елла а пенаш хьалдетта а 23 саг ва, Гадаборшев Махьмад, Албагачиев ИбрахIим А., Цороев ШахIби, Гагиев Бамат-Гири иштта кхы бараш а. Царна таханалца цхьа шай ссудеи хьуи деннадац. Цар управляюши Экажев Махьмад цу белха дукха йоакхо еш вац.

ЦIенош хьалдара йола процентни акт ца оттаеш цхьабараштa ссуда дIатийнача селхозбанка уполномочина Дзгоевси, Ворошилова совхоза кертерча бухгалтеро Голушкоси доxадаьд цхьатарра цIенош хьалделга.

ТУМГОЕВ М.

Веденарча районе дикача хьоарах во маькх ю.

Ведан баха болхлой а, хьехархой а кхы бола къахьегамхой а чIоагIа латIкъаш ба Веданарча района пекарне маькх во ю яхаш. Цар йоах дикача хьоарах хьаяь маьк хьалъяа йиш йоцаш во хул. Цоах доахка водараш фуд аьлча, дикача хьоарах тоха дезачул дукхагI хий детташ маькха бод коача бу хьаяьча маькха тIера чIорг яьге хул, чухьара бод коача а беда а хул. Из маькх йиача наха чен лазараш а хул.

Ведан районера партен а, советски а, торгови а, организацеш цу гIулакхага Iалаьмате чехка хьажа а еза, бехке вар бехктокхаме а эза, къахьегамхошта дика маькх хургйолаш гIулакхаш вIаштIехьа даха а деза.

А. ЯКУБОВ.

Тикай балхах кхоачамбоацараш

Наьсарен районера колхозаш вIашагIа а теха шиъ совхоз яьй вай республика юхаматтаоттаярца. Цунца тоалургбакха районера культурни а бахача наха эшаш долча хIамай а болх аьнна хетар массанена. Иштта — ма хиланзар районерча, къаьстта Наьсарен вокзалерча, тикай болх. Из болх геттар телхаб хIанз. Къахьегамхошта эггира чIоагIагI эшаш дола тухи, барзкъех детта сапеи, оза гIаьлеи, иштта кхы дола товараши доацаш да Наьсарен-Вокзален тикачу. Цул совх, районний центр йоллашехь а шуреи, шурий продукташи йохка ларек а яц цига. Уж дерригаш а диц даьд хьаэца эшача хана тика тIа маькх ца хиларо. Iаьржа маькх эца вахача из хьа ца кхоачаш цхьа ди доаде деза. ДукхагI бараш аттагI хеташ Буро тIара кхухь яа маькх.

Иштта во лел Наьсарен Вокзалерча чайнешкара болх а. Къахьегамхошта кхоачам болаш гIулакх диц цу чайнеша. ЦIаккха а мала чай а кхы дола малар а хилац цига, хIаьта дукхагI йолча хана чам болаш кийчъдаь ца хиларал совх, кхоачам боллаш даа хIама а хилац.

Доазол дехьара

Йемена духьал Англес лоттаду гIулакхаш

Лондон, (ТАСС). Лондонерча Иемена дипломатически миссес Англен паччахьалкхенга язъяь Англен эскараша Иемена територе тIа леладеча агрессивни гIулакхех лаьца заявлени араяккхай.

Иемена територе тIа ядача нах бахача дукхача моттигашка 12-ча, 13-ча 14-ча августе йоккхий топаши пулеметаши юкъе а йоалаеш Англен эскараша довнаш даьд йох заявлене тIа. Английски реактивни самолеташа еза бомбаш йийттар Шукайр яхача пункте.

Шоай паччахьалкхен цIерах английски паччахьалкхенга миссес аьлар Иемена територе тIара английски бIина агрессивни гIулакхаш Iалаьмате сиха социйта.

Финлянден Компартен ЦК Пленум

Хельсинки. (ТАСС). Укхаза ший болх дIаболабаьб аргIах йоагIача финлянден Компартен Централни Комитета пленумо. Цо дувца оттадаьд мехка экономически а политически а хьал, кхыдола дешаш. Хьалхарча дешах доклад йир ФКП ЦК-а генеральни секретарь волча Песси яхачо.

Сирен „парламентски консолидацен фронта“ политически комитета заседани

Дамаск. (ТАСС). Селхан Сирен «парламентски консолидацен фронта» политически комитета заседани хилар. Цига СССР-еи Чехословакеи хиннача сирен делегацен керте лаьттача Халец Азема Москве а Праге а хиннача переговорах лаьца къамаьл дир. «Парламентски консолидацен фронта» председатело Ихсан Джабире ше къамаьл деш, сирийски делегацес Москвеи Прагеи даьха толамаш бахьан паччахьалкхенна баркал аьлар. Ихсан Джабире белгал дир, хьошалгIа хиннача делегацес ше хиннача яь соглашенеш декхарийла вупаш а яц, мехка къаман хьашташта ма езарра а я аьнна.

Омане хиннарех ливийски газето яздер

Триполи. (ТАСС). Омане Англес леладерий уйла а еш, «Ар-Раид» яхача газето ший редакционни статья тIа яздy, Омане хиннарех эца йиш йола урок я, англичанаша, цхьабола Iарбий доалдерхой даькъал а бувцаш, оттадаь харц доттагIал ше ма-дарра «берзеи устагIани доттагIал» да.

«Шек воалга яц — язду газето. Омане Англес агрессивни леладаьраш, е США дакъа йолаш, е цар могадеш хинна хилар. ООН принципаш толха а еш, шедолча бакъдолчоа духьал, Омана дош Англен чухьара гIулакх да».

ПОРТ-САИД. Англичанашеи французашеи агресси яьча хана городера дукха цIенош дохадаьдар мохкдIалацархоша. Мохк мукъабоалашехь а йоккхий гIишлонаш хьалъе йолаелар. КIезиг-дукха дохадаь хинна цIенош тоа а дир, хIаьта 188 керда доккхий цIенош хьал а дир. ХIанзалехь а бIаьннел дукхагIа цIенош даьдаьннад, вожаш даь-дала доахк.

СУРТА ТIА: Аль-Манах яхача районе наха чуIе хьалдаь керда цIенош.

П. Егорова сурт. Фотохроника ТАСС.

США-с ядерни герз тахкар дIахо хьу

Нью-Йорк. (ТАСС). Юнайтед Пресс яхача агентствос хьахойтачох, тахан Навода яхача штатерча тохкамаш деча полигоне ахкан эккхийта лаьрхIарех аргIах доагIа ядерни герз эккхийтар.

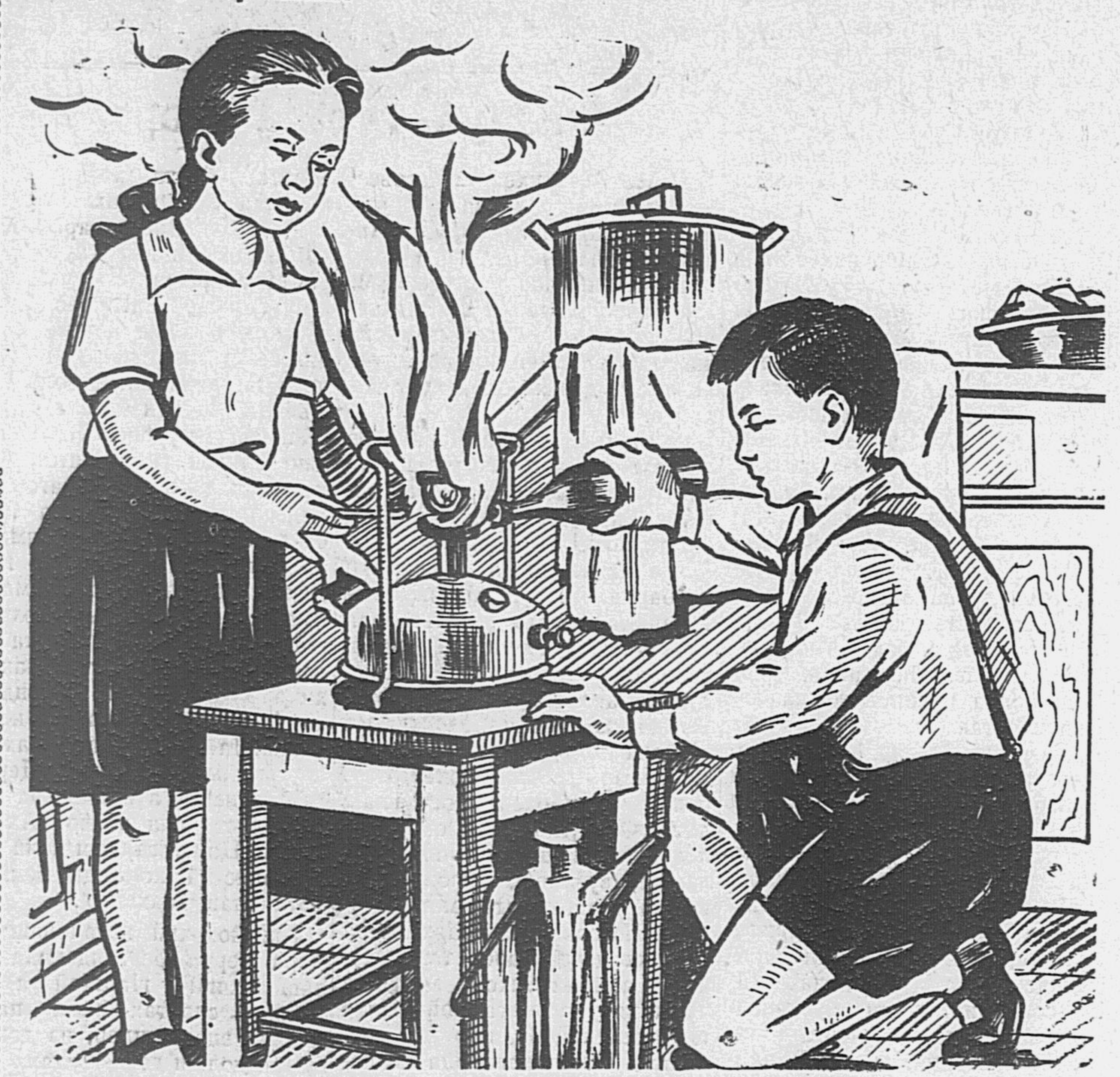
Грецени Египтани юкъера къамаьлаш

Каир. (ТАСС). Каире селхан грецки-египетски юкъера къамаьлаш доладелар, цига дакъа лоацаш хилар Египта президент Гамаль Абдель Насери, Греци премьер - министр Константинос Караманлиси, кхы бараши: «Аль-Ахрам» яхача газета хьадувц, селхан дувцаш хилар шин мехка юкъера политически а экономически а гIулакх чIоагIдалар.

Индонезен футбольни команда Шолжа-ГIали тIарча „Нефтяник“ цIи йолча командаца ловзар

20 августа Шолжа-ГIали тIа кхаьчар Индонезен футболисташ. КхоалагIа дерригa дунен къамашта юкъера машар цаI беш спортивни ловзар дIахьош Москве дакъа лаьца, цул тIехьа «Б» класса чимпионате дакъа лоацаш йолча советски союза командащца Краснодареи, Ростовеи футболах лейза. Из команда я Индонезен институташка дешаш багIарех футболах диках ловзаш бараш къоста баь вIашахтеха. Москве из лейзай низз болча австрийски футбольни «Фоверте-Штейер» цIи йолча клуба командаца. Австрийски команда котъяла гIортарах кот ца йолиташ сакъердаме чакх даьлар ловзар цхьаккха ца эшаш.

21 августа делкъел тIехьа 5 сахьати 30 минути яьлча Шолжа-ГIали тIарча Орджоникидзе цIарах йолча стадионе дIа дехьар цар футболах ловзар, Шолжа-ГIалитIарча «Нефтяник» цIи йолча футбольни командаца. Нийса ший ханна судъяс шок тохарца шаккъа команда стадиона сийнача бейтIа яьлар.

Футболах ловзачарга хьажа баьхкача нахах хьал йиззаьяр стаидион. 17-ча минуте хьаьшаш цIкъа бургац чу тох фусумдаьй вороташка, ялх минут ялалехь юха духьал чу тох фусум даьш хьаьший ворошташка, 5 минут ялалехь цхьаькха а, ловзар чакхдалалехъ кхы 4-а чу техе, кот «Нефтяник» йолаш лорхIам 6:1 болаш, хьажа баьхкараша боаккха сакъердам а эцаш чакхдаьлар ловзар. Хьажа баьхкараш деттача тIорашца вIаши вежари хинна кулгаш а лаьца ют футболисташа стадион.

РЕДКОЛЛЕГИЙ.

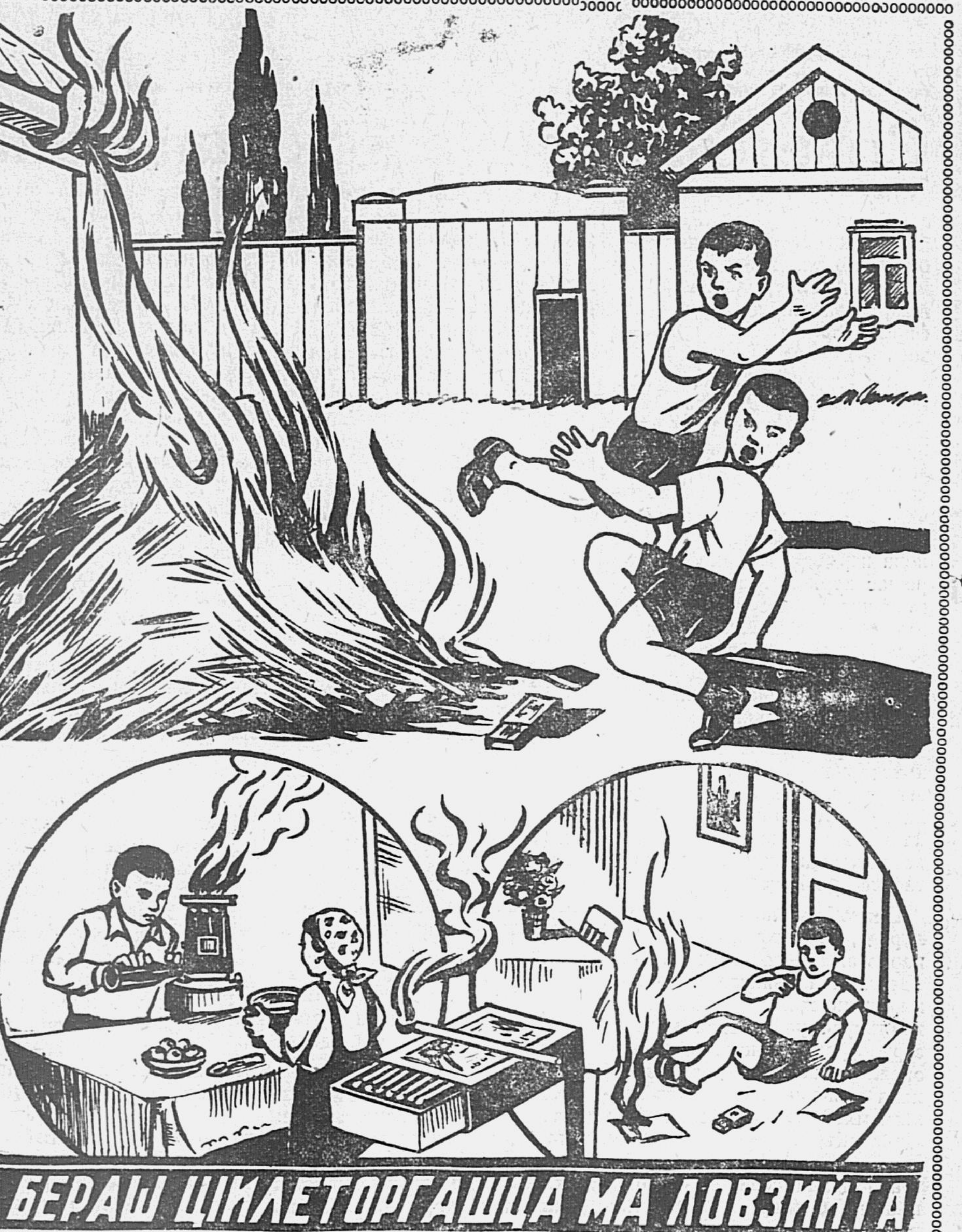
Шоашта тIехь воккхагIчун бIаргаца хилча, **бераш цIилеторгех ловз, гIаьленаш увза доал,** цIеношта юхе цIераш етт, тIаккха цох цIераш ювл, зуламаш дувл.

ЦIилеторгаш а фатген а бераш тIакхоачаргдоацача леладе.

ДАЬЙ-НОАНОЙ!

Шоай лоIамехь дитаь бераш цIераца а цIера кхерам болча прибораща ловзара гIера хул. Из бахьан долаш **цIи яла а кхы зуламаш дала а тарлу.**

Пишкаш, самовараш, примусаш летаяйта электроприбораш дIа-са кхахьийта **мегаргьяц берашка.**

РЕДАКЦЕН АДРЕС: Шолжа-ГIала, Красни фронтовикий улица, № 23. Телефон 2-25-72, корректорске 2-30-91. АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 23. №№ телефонов: редакции — 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ01963. 11-ча августа 1918-ча шера цIерагI йола типографи Заказ № 6028